

ACTFL
QABİLİYYƏT
İMTAHANLARINA
DAİR TƏLİMATLAR
2012

ACTFL

XARICI DİLLƏRİN TƏDRİSİ ÜZRƏ AMERİKA ŞURASI

1001 N. FAIRFAX ST., SUITE 200 | ALEXANDRIA, VA 22314

Tel: 703-894-2900 | Faks: 703-894-2905 | www.actfl.org

MINNƏTDARLIQ

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatların əvvəlki buraxılışlarına öz töhfəsini vermiş çoxlu sayda şəxsə dərin minnətdarlığını bildirir.

Bundan əlavə, ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatların 3-cü buraxılışının əsas müəlliflərinə və redaktorlarına öz təşəkkürünü bildirir: Elvira Svender, Daniel J. Konrad və Robert Vikars.

ACTFL həmçinin layihədə məsləhətçi qisminə iştirak etmiş Mahdi Alesh, Karen Breyner-Sanders, Ray T. Klifford, Helen Hamlin, Deyvid Hipl, Cüdit Liskin-Gasparro, Parde Lov, Jr, Sintia Martin, Karl F. Otto, Bencamin Rifkin, Mildred Rivera-Martinez və Ervin Tşirnerə layihəyə verdikləri son dərəcə dəyərli töhfələr üçün minnətdarlığını bildirir.

Eyni zamanda, ACTFL bu sənədin əvvəlki layihələrinin nəzərdən keçirilməsinə öz vaxt və mütəxəssis biliklərini sərf etmiş çoxlu sayda peşəkarın təqdim etdiyi qeyd və mülahizələri həddən artıq yüksək qiymətləndirdiyini bildirir.

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 adlı buraxılışdan yalnız qeyri-hökumət və təhsil məqsədləri üçün istifadə edilə bilər. Belə istifadə zamanı nəşrin sürəti yalnız ACTFL-in müəlliflik hüququ qeyd edilməklə, bütövlükdə və dəyişdirilmədən çıxarıla bilər.

ümumi qeydlər

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar spontan və hazırlıqsız kontekstdə real vəziyyətlərdə insanların danışmaq, yazmaq, dinləmə və oxu qabiliyyətlərinin təsvirindən ibarətdir. Hər bir dil bacarığı üzrə müvafiq təlimatlar dil qabiliyyətinin beş əsas səviyyəsini müəyyənləşdirir: Seçkin, Üstün, Təkmil, Aralıq və Başlanğıc. Əsas səviyyələr olan Təkmil, Aralıq və Başlanğıc səviyyələr öz növbəsində Yuxarı, Orta və Aşağı alt-səviyyələrə bölünür. ACTFL Təlimatlarında təsvir olunan səviyyələr dil istifadəçisinin müvafiq qabiliyyətini sıfır səviyyəsindən ən seçkin səviyyəyədək əhatə edir.

Bu Təlimatlarda dilin harada, nə vaxt və ya necə öyrənilməsindən asılı olmayaraq, qabiliyyət səviyyələri mərhələlər formasında təqdim edilir və fərdin hər bir səviyyəyə müvafiq bacarıqları izah edilir. Bu səviyyələr toplu halda bir iyeararxiya təşkil edir və hər bir səviyyə özündən əvvəlki səviyyənin üzərində qurulmuşdur. Təlimatlar hansısa spesifik nəzəriyyə, pedaqoji metod və ya tədris kurikulumuna əsaslanmır. Bundan əlavə, təlimatlarda fərdin dil öyrənmək üslubu təsvir edilmir və belə bir tövsiyə irəli sürülmür. Təlimatlardan həmin məqsədlər üçün istifadə olunmamalıdır. Təlimatlar funksional dil qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi vasitəsi kimi çıxış edir.

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar ilk dəfə 1986-cı ildə ABŞ hökumətinin Dil məsələləri üzrə Qurumlar-arası Dəyirmi Masasının (İLR) elmi ictimaiyyəti üçün Bacarıq Səviyyələrinin Təsviri formasında nəşr edilmişdir. ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatların bu üçüncü buraxılışı Dinləmə və Oxu bölmələrinin ilkin buraxılışlarını ehtiva edir. Həmin bölmələr 1986-cı ildə nəşr edilmiş ilkin buraxılışda və eləcə də ACTFL Danışmaq və Yazı Qabiliyyətlərinə dair Təlimatlar adlı ikinci buraxılışda dərc edilmişdir. Bu bölmələr real vəziyyətdə qiymətləndirmə ehtiyaclarını əks etdirmələri baxımından müvafiq olaraq 1999 və 2001-ci ildə yenilənmişdir. 2012-ci il buraxılışı üçün əsas cəhətlər aşağıdakılardan ibarətdir: Danışmaq və Yazı Qabiliyyətlərinə dair Təlimatlara əsas səviyyə olan Seçkin səviyyəsinin əlavə edilməsi, Dinləmə və Oxu Qabiliyyətlərinə dair Təlimatlarda Təkmil səviyyənin Yuxarı, Orta və Aşağı alt-səviyyələrə bölünməsi və bütün bacarıqlar üzrə Təkmil, Aralıq və Başlanğıc səviyyələrə ümumi təsvirin əlavə olunması.

Təlimatların 2012-ci il buraxılışının yeni xüsusiyyətlərindən biri də buraxılışın müvafiq internet sahifəsində yerləşdirilməsidir. Bu buraxılışa terminlər lüğətini, izahlar, Danışmaq və Yazı səviyyələrinin hər biri üzrə qabiliyyətlərə dair multimedia nümunələri, şifahi və yazılı mətnlərə dair nümunələr və Oxu və Dinləmə qabiliyyətləri üzrə səviyyələrinin hər biri ilə bağlı çalışmalar daxildir.

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatların birbaşa təyinatı funksional dil qabiliyyətlərinin qiymətləndirilməsindən ibarətdir. Təlimatlar akademik və peşə mühitlərində qlobal qiymətləndirmə üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bununla belə, Təlimatlar göstəriş xarakterli nəticələri də ehtiva edir. ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlarda K-12 öyrənmələri (1998) üçün ACTFL nəticələrinə dair Təlimatların işlənilib hazırlanması vurğulanır. Bu Təlimatlardan tələbələrin tərkib standartlarına cavab vermə səviyyəsini təsvir etmək məqsədi ilə Xarici Dillərin Öyrənilməsi (1996, 1998, 2006) üzrə Milli Standartlarla birgə istifadə edilir. Ötən 25 il ərzində ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar Amerika Birləşmiş Ştatlarında dillərin tədrisi və öyrənilməsi işində get-gedə daha çox yer tutmaqdadır.

ACTFL QABILIYYƏT İMTAHANLARINA DAIR TƏLİMATLAR 2012 — DANISIQ

Ön söz

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 - Danışiq bölməsində dil qabiliyyətinin beş əsas səviyyəsi təsvir olunur: Seçkin, Üstün, Təkmil, Aralıq və Başlangıç. Hər bir əsas səviyyənin təsviri spesifik bacarıqlar qrupunu əks etdirir. Bu səviyyələr topla halda bir iyerarxiya təşkil edir və hər bir səviyyə özündən əvvəlkinin üzərində qurulmuşdur. Əsas səviyyələrdən olan Təkmil, Aralıq və Başlangıç səviyyələr öz növbəsində Yuxarı, Orta və Aşağı alt-səviyyələrə bölünür. Təlimatlarda hər bir səviyyə üzrə danışiq qabiliyyətinə malik olanların həll edə biləcəyi çalışmalar və eləcə də hər bir səviyyəyə uyğun tərkib, kontekst, dəqiqlik və nitq növləri təsvir olunur. Təlimatlarda həm də növbəti əsas səviyyədə danışmağa səy göstərənlərin qarşılaşdığı məhdudiyətlər təsvir edilir.

Bu Təlimatlardan istifadə etməklə həm fərdlər-arası (interaktiv, iki istiqamətli ünsiyyət), həm də təqdimat (bir-tərəfli, qeyri-interaktiv) xarakterli nitqi qiymətləndirmək mümkündür.

Danışiq qabiliyyəti üzrə səviyyələrin yazılı izahlarından əlavə, hər bir əsas səviyyənin xüsusiyyətlərinə dair nümunələr müvafiq internet sahifəsində verilmişdir.

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 adlı buraxılışdan yalnız qeyri-hökumət və təhsil məqsədləri üçün istifadə edilə bilər. Belə istifadə zamanı nəşrin sürəti yalnız ACTFL-in müəlliflik hüququ qeyd edilməklə, bütövlükdə və dəyişdirilmədən çıxarıla bilər.

SEÇKİN SƏVIYYƏ

Seçkin səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar dildən ustalıqla, dəqiq, səmərəli və effektiv istifadə edə bilirlər. Bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar dilin savadlı və səhih istifadəçiləri hesab olunurlar. Onlar global məsələləri və kifayət qədər mücərrəd konsepsiyaları mədəni baxımdan qəbul olunan qaydada və geniş bir çərçivədə əks etdirə bilirlər. Seçkin səviyyədə danışanlar təmsilçilik çərçivəsində inandırıcı və fərzivəni nitqdən istifadə edərək, hətta özlərinə məxsus olmayan baxışlarında müdafiə etmək qabiliyyətinə malikdirlər.

Onlar öz nitqlərini mədəni baxımdan qəbul olunan sürətdə tarazlayıb, danışiq üslublarını müxtəlif auditoriyalar üçün uyğunlaşdırı bilirlər.

Seçkin səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar əhəmiyyətli dərəcədə məharətli, dəqiqliklə qurulmuş və geniş bir nitq hasil edə bilirlər. Eyni zamanda, onlar yığcam danışa bilir və daha az danışmaqla daha çox məna ifadə edə bilmək üçün bir çox hallarda mədəni və tarixi istinadlardan istifadə edirlər. Bu səviyyədə, şifahi nitq adətən yazını xatırladır.

Bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar üçün xariclərə xas olan ləhçə, yerlilərə xas olan ifadə yığcamlığının olmaması, dərin köklü mədəni istinadlardan məhdud səviyyədə istifadə, və (və ya) nadir hallarda buraxılan səhvlər labüd ola bilər.

ÜSTÜN SƏVIYYƏ

Üstün səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar rəsmi və ya qeyri-rəsmi mühitlərdə baş verən ünsiyyətdə həm konkret, həm də mücərrəd baxımdan hərtərəfli və effektiv iştirak edərək dəqiq və səlis ünsiyyət qura bilirlər. Onlar öz maraqlarını və xüsusi qabiliyyət sahələrini müzakirə edə və mürəkkəb məsələləri təfərrüatları ilə birlikdə izah edə bilir və təfərrüatlı və ardıcıl nəql qabiliyyətinə malikdirlər. Bundan əlavə, onların nəql qabiliyyəti asanlıq, səlislik və dəqiqliklə fərgələnir. Bu səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar sosial və siyasi məsələlər kimi, özlərini maraqlandıran çoxlu sayda mövzulara dair rəylərini təqdim edə və həmin rəyləri dəstəkləmək üçün struktur xarakterli arqumentlər irəli sürə bilirlər. Üstün səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar alternativ imkanları araşdırmaq üçün fərziyyələr tərtib edə bilirlər.

Müvafiq olduqda, Üstün səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar mücərrəd mövzulara dair öz fikirlərini ifadə edərkən belə, qeyri-təbii və uzun tərəddüdə yol vermədən geniş nitq söyləyə bilirlər. Ardıcıl xarakter daşısa da, onların nitqində hədəf dilə xas olmayan xüsusiyyətlərin təsiri hiss oluna bilər. Üstün səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar çeşidli interkativ və nitq strategiyalarından istifadə edirlər: növbəli nitq və sintaktik, leksik və fonetik vasitələr ilə əsas ideyaların yardımçı məlumatlardan ayrılmasını nümayiş edə bilirlər.

Üstün səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar əsas strukturlardan istifadə edərkən ümumiyyətlə səhvlərə yol vermirlər. Bununla belə, onlar öz nitqlərində müəyyən səhvlər buraxa bilirlər - xüsusən az işlənən strukturlarda və mürəkkəb xarakterli çox işlənən strukturlarda. Belə səhvlər ana dilindən istifadə edən müsahibini yayındırmır və ya ünsiyyətə maneçilik törətmir.

TƏKMİL SƏVIYYƏ

Təkmil səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar aydın xarakterli iştirakçılıq qaydasında ünsiyyətə qoşulub, həm avtobiografik, eləcə də ictimai, milli və beynəlxalq maraqlara dair informasiyanı çatdırmağa qadirdir. Mövzular konkret olaraq nəqli üslubda və keçmiş, indiki və gələcək zaman çərçivələrində təsvir edilir. Bu səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar gözlənilməyən mürəkkəb vəziyyətlərdə belə, sosial vəziyyətlərin öhdəsindən gələ bilirlər. Təkmil səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar tərəfindən istifadə olunan dil zəngin xarakter daşıyır. Onların şifahi nitqi təkmil xüsusiyyətlərə malik olur. Bu səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar əsas strukturlara kifayət qədər hakim olmağa bacarır və ümumi söz ehtiyatına malik olurlar. Belə ki, onlar müvafiq dildə ana dili və eləcə də xarici dil kimi danışanlar tərəfindən başa düşülür.

Təkmil yuxarı səviyyə

Təkmil yuxarı səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar bütün Təkmil səviyyəli çalışmaları linqvistik asanlıq, əminlik və bacarıqla yerinə yetirə bilirlər. Onlar bütün zaman çərçivələri ərzində öz fikirlərini ardıcılıqla təfərrüatlı qaydada və dəqiqliklə izah edə bilirlər. Bundan əlavə, Təkmil yuxarı səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar Üstün səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlara aid çalışmaları öhdəsindən gələ bilir, lakin çeşidli mövzular üzrə öz qabiliyyətlərini həmin səviyyədə saxlaya bilmirlər. Onlar öz fikirlərini əsaslandırmaq üçün struktur xarakterli arqumentlərdən istifadə edə bilir və fərziyyə qura bilirlər. Bununla belə, onların nitqində yanlışlıq izləri də üzə çıxır. Onlar müəyyən mövzuları, xüsusən də öz fərdi maraqlarına və konkret ixtisaslaşma sahələrinə uyğun mövzuları mücərrəd tərzdə müzakirə edə bilirlər. Lakin ümumilikdə, onlar üçün bəzi mövzu çeşidlərini müzakirə etmək daha asan olur.

Təkmil yuxarı səviyyədə danışıq qabiliyyətinə malik olanlar müəyyən formaların mükəmməl qaydada başa düşülməməsini və ya söz ehtiyatı ilə bağlı məhdudiyətlərini kompensasiya etmək üçün yaxşı inkişaf etmiş

bacarıqlar nümayiş etdirə bilirlər. Bunun üçün onlar parafrazlardan, dolayı sözlərdən və təsvirlərdən istifadə edirlər. Onlar mənalara ifadə etmək üçün dəqiq xarakterli sözlərdən və insonasiyadan istifadə edir və bir çox hallarda öz nitqlərinin səlisliyini və asanlığını nümayiş etdirə bilirlər. Bununla belə, Üstün səviyyəyə aid edilən çeşidli mövzularda mürəkkəb çalışmaları yerinə yetirmək tələb olunduqda, onların dil qabiliyyəti bəzən öz ardıcılığını itirir və ya adekvat olmur. Belə vəziyyətlərdə onlar bəzən nitqi sadələşdirməyə mehl qöstərib, arqument və fərziyyədən istifadə etmək əvəzinə, sadəcə təsvir və ya hekayət üsullarından istifadə edirlər.

Təkmil orta səviyyə

Təkmil orta səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar çoxlu sayda ünsiyyət çalışmalarının öhdəsindən asanlıq və inamla gələ bilirlər. Onlar iş, məktəb və istirahət, cari və ictimai məsələlər, şəxsi maraqları ilə bağlı mövzular və ya onları şəxsən maraqlandıran hadisələrə dair əksər qeyri-rəsmi və bəzi rəsmi söhbətlərdə aktiv iştirak edirlər.

Təkmil orta səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar hadisələri əsas zaman çərçivələri olan keçmiş, indiki və gələcək zamanlarda nəql və təsvir etmək bacarığını nümayiş edirlər. Bu zaman onlar hadisələri bütövlükdə nəql edə bilir və hadisələrin müvafiq cəhətlərini təsvir edə bilirlər baxmayaraq ki, bəzi hallarda hekayət və təsvirlərin bir-biri ilə bağlı olması məhz deyil. Bu səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanların nəql və təsvir qabiliyyəti əksər hallarda söhbətçi xarakter daşıyır və bir paraqrafda olan müvafiq və yardımçı faktlar bir-biri ilə qarşılıqlı olaraq tutuşdurulur.

Təkmil orta səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar adi vəziyyətlərdə baş verən gözlənilməz dəyişikliklər və ya çətinliklərin yaratdığı linqvistik məsələləri və eləcə də özlərinə nisbətən tanış olan ünsiyyət çalışmalarını asanlıqla və müvəffəqiyyətlə həll edə bilirlər. Bu məqsədlə onlar bir çox hallarda dolayı sözlər və ya fikrin başqa sözlərlə ifadə edilməsi kimi ünsiyyət strategiyalarından istifadə edirlər. Təkmil orta səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar tərəfindən yerinə yetirilən Təkmil səviyyəli nitqdə əhəmiyyətli çatışmazlıqlar qeyd olunur. Xüsusi ixtisaslaşma və ya maraq sahələri istisna olmaqla, onların söz ehtiyatı kifayət qədər geniş olmasına baxmayaraq ümumi xarakter daşıyır. Bu səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanların nitqində hədəf dilin yox, öz ana dillərinin şifahi paraqraf strukturu müəyyən dərəcədə müşahidə oluna bilər.

Təkmil orta səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar özlərinə tanış olan çeşidli mövzularda baş verən dialoqlarda konkretlik, dəqiqlik, aydınlıq və sərraslıqla xarakterizə olunan iştirak nümayiş etdirirlər və bu zaman təhrif və nizamsızlığa yol vermirlər. Bu səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar xaricilərlə ünsiyyətə vərdis etməmiş yerlilər tərəfindən asanlıqla başa düşülür. Üstün səviyyə ilə əlaqəli mövzuların və ya funksiyaların həllinə cəlb edildikdə, onların nitqinin keyfiyyət və / və ya kəmiyyəti adətən aşağı düşür.

Təkmil aşağı səviyyə

Təkmil aşağı səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar çeşidli ünsiyyət çalışmalarının öhdəsindən gələ bilirlər. Onlar məktəb, ev və istirahət tədbirləri ilə bağlı əksər qeyri-rəsmi və bəzi rəsmi söhbətlərdə iştirak edə bilirlər. Onlar həm də məşğulluq, cari hadisələr, ictimai hadisələr və eləcə də icma üçün maraqlı olan bəzi mövzularda danışa bilirlər.

Təkmil aşağı səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar hadisələri əsas zaman çərçivələri olan keçmiş, indiki və gələcək zamanlarda nəql və təsvir etmək bacarığını nümayiş etdirirlər. Bu zaman onlar hadisələrin müvafiq cəhətlərinə hakim olmaqla, paraqraflardan ibarət olan nitqləri nəql edə bilirlər. Bu səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar öz nitq və təsvirlərindəki cümlələri paraqraf çərçivəsində bir-biri ilə birləşdirə və əlaqələndirə bilirlər. Bununla yanaşı, həmin nəql və təsvirlər qarşılıqlı olaraq bir-biri ilə əlaqələndirilmiş formada deyil, daha çox ayrı-ayrılıqda təqdim edilir. Həmin alt-səviyyədə danışmaq qabiliyyətinə malik olanlar hadisələrin mürəkkəbləşməsi və ya gözlənilməz dəyişikliklər kontekstində yaranan əsas linqvistik çətinlikləri lazımı qaydada həll edə bilirlər.

Təkmil aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların hasil etdiyi cavablar adətən bir paraqraftan çox olmur. Yanlış oxşarlıqlardan, hərfi tərcümədən və ya əsas dilin şifahi paraqraf strukturundan istifadə zamanı natiqin əsas dili üzə çıxı bilər. Bəzən onların nitqi müvafiq səviyyə üçün minimumu əks etdirir.

Belə ki, onların nitqi ardıcıl xarakter daşımaya bilər və nəzərəçarpan özünü-düzəltmə səyləri hiss oluna bilər. Ümumiyyətlə, Təkmil aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların müvafiq qabiliyyəti nahamar xarakter daşıyır.

Təkmil aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların nitqində adətən müəyyən qrammatik səhvlər (məsələn: fel sonluqlarından istifadənin ardıcıl olmaması) hiss olunur. Lakin bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların ümumi qabiliyyəti minimum səviyyədə olsa da, ardıcıl xarakter daşıyır. Həmin alt-səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların söz ehtiyatı bir çox hallarda spesifiklik baxımından kasad olur. Buna baxmayaraq, bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar dolaylı sözlər və ya fikrin başqa sözlərlə ifadə edilməsi kimi ünsiyyət strategiyalarından istifadə edə bilərlər.

Təkmil aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar ünsiyyət zamanı çatdırmaq istədikləri fikirləri kifayət qədər dəqiqlik, aydınlıq və sərraslıqla çatdırı bilər və bu zaman təhrif və nizamsızlığa yol vermirlər. Fikirlərin təkrar edilməsi və ya təkrarən ifadə edilməsi bəzən labüd olsa da, onların nitqi xaricilərlə ünsiyyətə vərdis etməmiş yerlər tərəfindən asanlıqla başa düşülür. Üstün səviyyə ilə əlaqəli mövzuların və ya funksiyaların həllinə səy göstərdikdə, onların nitqinin linqvistik keyfiyyəti və kəmiyyəti əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşür.

ARALIQ SƏVIYYƏ

Aralıq səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar əsasən öz gündəlik həyatları ilə bağlı mövzularda danışarkən dildən yaradıcı istifadə qabiliyyəti ilə seçilir. Onlar öz fikirlərini ardıcıl olaraq ifadə etmək üçün öyrəndikləri materialları təkrarən əlaqələndirə bilmə qabiliyyətinə malik olurlar. Aralıq səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar sadə suallar soruşa bilir və birbaşa olaraq mühüm məsələlərin öhdəsindən gələ bilirlər. Adətən indiki zamanda olmaqla, onlar cümlə səviyyəsində bir və ya bir neçə cümlədən ibarət olan fikir hasil edə bilirlər. Aralıq səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar müvafiq dildən xarici dil kimi istifadə edənlərlə ünsiyyətə vərdiş etmiş həmsöhbətləri tərəfindən başa düşürlər.

Aralıq yuxarı səviyyə

Aralıq yuxarı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar Aralıq səviyyəyə uyğun adi işlər və sosial vəziyyətlərin həlli zamanı asanlıqla və inamla danışa bilirlər. Onlar öz işləri, məktəb, istirahət, xüsusi maraq və bacarıq sahələri ilə bağlı əsas məlumatların mübadiləsini tələb edən sosial vəziyyətlərin və sadə çalışmaların öhdəsindən uğurla gələ bilirlər.

Aralıq yuxarı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar Təkmil səviyyə ilə əlaqəli olan çoxlu sayda çalışmaların öhdəsindən gələ bilirlər. Lakin onlar bu çalışmaların heç də hamısını istənilən vaxt həll etmək qabiliyyətinə malik olmurlar. Bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar hər bir halda olmasa da, paraqraf həcmində olan əlqəli nitqdən istifadə etməklə əsas zaman çərçivələrinin hər birində nəql və təsvir edə bilirlər. Təkmil səviyyə ilə əlaqəli çalışmalarını həll etməyə səy göstərərkən, adətən onların nitqində bir və ya daha çox qüsurlu xüsusiyyəti müşahidə edilir. Məsələn: nəql və ya təsviri müvafiq əsas zaman çərçivəsində tam olaraq davam etdirə bilməmək, paraqraf həcmində olan nitqin ardıcılığını saxlaya bilməmək, söz ehtiyatının əhatəli və ya münasib olmaması.

Aralıq yuxarı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar adətən xaricilərlə ünsiyyətə vərdiş etməmiş yerlilər tərəfindən başa düşülür. Bununla belə, həmin səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların nitqində digər dillərin qarışığı (məsələn: nitqdə birdən çox dilin istifadəsi, yanlış oxşarlıqlardan istifadə, hərfi tərcümə) və boşluqların buraxılması müşahidə edilə bilər.

Aralıq orta səviyyə

Aralıq orta səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar sabit sosial vəziyyətlərdə sadə ünsiyyət çalışmalarını uğurla həll edə bilirlər. Bu səviyyədə ünsiyyət adətən hədəf mədəniyyətdə yaşaya bilmək üçün zəruri olan konkret dialoqlar və öncədən təxmin edilə bilən mövzularla məhdudlaşır. Bu dialoq və mövzulara şəxsin özü, ailəsi, evi, gündəlik fəaliyyəti, maraqları və şəxsi seçimləri və eləcə də qida, bazarlıq, səyahət və mənzil kimi sosial ehtiyacları barədə fərdi məlumatlar daxildir.

Aralıq orta səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar adətən reaksiya xarakterli ünsiyyət qururlar. Məsələn: birbaşa suallara cavab vermək və ya məlumat əldə edilməsi üçün edilən müraciətləri cavablandırmaq. Bununla yanaşı, həmin səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar istiqamət, qiymət və xidmətlər kimi əsas ehtiyaclarını təmin etmək məqsədi ilə sadə məlumatları əldə etmək zərurəti yarandıqda çeşidli suallar qura bilmək qabiliyyətinə malik olurlar. Təkmil səviyyə ilə əlaqəli mövzuların və ya funksiyaların həllinə cəlb edildikdə müəyyən məlumatları verə bilsələr də, bu zaman onlar fikirlərin əlaqələndirilməsi, zaman və xüsusiyyətlərin işlənilməsi və fikrin başqa sözlərlə ifadə edilməsi kimi ünsiyyət strategiyalarından istifadədə çətinlik çəkirlər.

Aralıq orta səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar dildən yaradıcı şəkildə istifadə etməklə, öz fikirlərini çatdırı bilirlər. Bu zaman onlar özlərinə tanış olan elementləri birləşdirir və təkrarən əlaqələndirir və eləcə də ümumən bir və daha çox cümlədən ibarət olan cavabları hasil etmək

üçün dialoq bloklarından istifadə edirlər. Həmin səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar öz fikirlərini ifadə edərkən müvafiq sözləri və dil tərkiblərini axtarıb tapmağa səy göstərir və onların nitqində fasilələr, fikrin başqa sözlərlə ifadə olunması və özü-özünə düzəliş vermə halları baş verə bilər. Söz ehtiyatının məhdudluğu, qrammatik və (və ya) sintaktik səhvlərə və eləcə də yanlış tələffüzə baxmayaraq, bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar adətən müvafiq dildə xaricilərlə ünsiyyətə vərdiş etmiş diqqətli müsahibləri tərəfindən başa düşürlər.

Ümumilikdə, Aralıq orta səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar kəmiyyət və keyfiyyət baxımından Aralıq səviyyədəki çalışmaları öhdəsindən asanlıqla gələ bilər. Aralıq aşağı səviyyə.

Aralıq aşağı səviyyə

Aralıq aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar birbaşa sosial vəziyyətlərdə dildən yaradıcı istifadə etməklə, məhdud sayda sadə ünsiyyət çalışmaları uğurla həll edə bilirlər. Bu səviyyədə dialoq hədəf mədəniyyətdə yaşaya bilmək üçün zəruri olan konkret dialoqlar və öncədən təxmin edilə bilən mövzularla məhdudlaşır. Bu dialoqlara şəxsin özü, ailəsi, evi, gündəlik fəaliyyəti, maraqları və şəxsi seçimləri və eləcə də qida, bazarlıq, səyahət və mənzil kimi sosial ehtiyacları barədə fərdi məlumatlar daxildir. Bu mövzular əsas şəxsi məlumatlarla bağlı olur (məsələn: şəxsin özü və ailəsi, bəzi gündəlik tədbirlər və şəxsi seçimlər və eləcə də yemək sifariş etmək və sadə alış-veriş etmək kimi bəzi birbaşa ehtiyaclar). Aralıq aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların nitqi adətən reaksiya xarakteri daşıyır. Bundan əlavə, birbaşa sualların və ya məlumat əldə etmək üçün edilən müraciətlərin cavablandırılması onlar üçün çətin olur. Onlar həm də az sayda münasib sual qura bilər. Aralıq aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar demək olar ki, Aralıq səviyyəyə uyğun funksiyaların öhdəsindən gələ bilirlər.

Aralıq aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar öz bildiklərini və müsahiblərindən eşitdiklərini qısa ifadələr və ayrıca cümlələr formasında əlaqələndirmək və təkrarən birləşdirməklə öz fikirlərini ifadə edə bilirlər. Bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar öz fikirlərini formalaşdırmağa səy göstərərək müvafiq linqvistik formaları və sözləri axtarıb tapmağa səy göstərir və onların cavabları bir çox hallarda tərəddüd və yanlışlıqlarla dolu olur. Onların nitqi tez-tez baş verən fasilələr, effektiv olmayan tərkiblər və öz fikirlərinə düzəliş vermə ilə seçilir. Onların tələffüzü, söz ehtiyatı və sintaktik ifadələri ana dillərinin güclü təsirinə məruz qalır. Təkrarlanma və ya başqa sözlərlə ifadə olunma bəzən zəruri olsa da, bu alt-səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların nitqində baş verən anlaşılmazlıqlara baxmayaraq onlar diqqətli müsahibləri, xüsusən də xaricilərlə ünsiyyətə vərdiş etmiş müsahibləri tərəfindən ümumən başa düşürlər.

BAŞLANGİC SƏVIYYƏ

Başlangic səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar birbaşa olaraq özlərinə təsir göstərən gündəlik və əsas etibarlı ilə öncədən təxmin oluna bilən mövzularda qısa ifadələr vasitəsi ilə ünsiyyət yarada bilirlər. Onlar əsasən əvvəllər rastlaşdıqları, əzbərlədikləri və yada saldıqları ayrı-ayrı sözlər və ifadələrdən istifadə etməklə ünsiyyət qururlar. Bəzən bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar xaricilərlə ünsiyyətə vərdiş etmiş diqqətli müsahibləri tərəfindən belə çətinliklə başa düşülür.

Başlangic yuxarı səviyyə

Başlangic yuxarı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar Aralıq səviyyə ilə bağlı müxtəlif çalışmaların həllini yerinə yetirə bilirlər. Lakin onlar Aralıq səviyyədə danışiq qabiliyyətini ardıcıl olaraq saxlaya bilmirlər. Onlar birbaşa sosial vəziyyətlərdə mövcud olan çoxsaylı sadə ünsiyyət çalışmalarının öhdəsindən uğurla gələ bilirlər. Dialoqlar hədəf dil mədəniyyətində yaşaya bilmək üçün zəruri olan və öncədən təxmin edilə bilən bir neçə mövzu ilə məhdudlaşır. Məsələn: əsas şəxsi məlumatlar, əsas obyektlər, məhdud sayda hərəkətlər, seçimlər və birbaşa ehtiyaclar. Başlangic yuxarı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar sadə və birbaşa sualları və eləcə də məlumat sorğularını cavablandırma bilir. Onlar bir neçə adi sual quruluşundan istifadə edə bilirlər.

Başlangic yuxarı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar əsasən öyrəndikləri ifadələr və ya həmin ifadələrin təkrarən birləşdirilməsindən və eləcə də öz müsahiblərindən eşitdikləri ifadələrdən istifadə etməklə öz fikirlərini çatdırma bilirlər. Onların nitqi əsasən indiki zamanda olmaqla qısa və bəzən də natamam cümlələrdən ibarət olur. Bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların nitqi həm də qərarlılıq və yanlışlıqlarla da xarakterizə oluna bilər. Digər cəhətdən, həmin səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların nitqində bir çox hallarda öyrəndikləri materiallar və ehtiyatda saxladıkları ifadələrin genişləndirilərk istifadəsi də müşahidə olunur. Belə ki, onların nitqi bəzən nəzərəçarpacaq dərəcədə səlis və dəqiq səslənə bilər. Bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların tələffüzündə, istifadə etdikləri söz ehtiyatında və sintaktik quruluşlarda əsas dilin ciddi təsirləri müşahidə oluna bilər. Anlaşılmazlıqların tez-tez baş verə biləcəyinə baxmayaraq, fikrin təkrarlanması və ya başqa sözlərdən istifadə edilərək ifadə olunması ilə xaricilərlə ünsiyyətə vərdiş etmiş və diqqətli müsahibləri onları ümumən başa düşə bilər. Aralıq səviyyə ilə bağlı çeşidli mövzular və funksiyaların həllinə cəlb edildikdə Başlangic yuxarı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar bəzən anlaşıqlı cümlələr qura bilsə də, cümlələr səviyyəsində nitqi davam etdirə bilmirlər.

Başlangic orta səviyyə

Başlangic orta səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar ayrı-ayrı sözlərdən və əzbərlədikləri ifadələrdən istifadə etməklə minimum həcmdə ünsiyyət qura bilirlər. Həmin söz və ifadələr dilin öyrənilməsi xüsusi kontekstlə məhdudlaşır. Bu alt-səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar birbaşa sualları iki və ya daha çox sözlə cavablandırma və ya bəzi hallarda əvvəlcədən hazırladıqları cavablardan istifadə edə bilirlər. Sadə sözləri axtararkən, özlərinin və ya müsahiblərinin istifadə etdiyi sözlərdən təkrarən istifadəyə səy göstərərək onlar öz nitqlərində fasilələr verirlər. Həmin alt-səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanların xaricilərlə ünsiyyətə vərdiş etmiş diqqətli müsahibləri tərəfindən başa düşülməsi belə, bəzən çətin ola bilər. Aralıq səviyyə ilə əlaqəli funksiyaların həllinə cəlb edildikdə onlar tez-tez təkrarçılığa və öz ana dillərində olan sözlərdən istifadəyə əl atır və ya müvafiq cavab hasil edə bilmirlər.

Başlanğıc aşağı səviyyə

Başlanğıc aşağı səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar hər hansı real funksional qabiliyyətə malik olmurlar. Belə ki, onların tələffüzü anlaşıqsız olur. Müvafiq vaxt və oxşarlıqlar mövcud olduqda onlar salamləşa, özlərini təqdim edə və öz birbaşa mühitlərində mövcud olan bir neçə tanış obyektin adını çəkə bilirlər. Bu səviyyədə danışiq qabiliyyətinə malik olanlar Aralıq səviyyə ilə bağılı mövzu və funksiyaları həll edə və beləliklə də, dialoqlarda iştirak edə bilmirlər.

ACTFL QABILIYYƏT İMTAHANLARINA DAIR TƏLİMATLAR 2012

— **YAZI**

Ön söz

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 - Yazı bölməsində dil qabiliyyətinin beş əsas səviyyəsi təsvir olunur: Seçkin, Üstün, Təkmil, Aralıq və Başlanğıc. Hər bir əsas səviyyənin təsviri spesifik bacarıqlar qrupunu əks etdirir. Bu səviyyələr toplu halda bir iyerarxiya təşkil edir və hər bir səviyyə özündən əvvəlkinin üzərində qurulmuşdur. Əsas səviyyələrdən olan Təkmil, Aralıq və Başlanğıc səviyyələr öz növbəsində Yuxarı, Orta və Aşağı alt-səviyyələrə bölünür.

Təlimatlarda hər bir səviyyə üzrə yazı qabiliyyətinə malik olanların həll edə biləcəyi çalışmaları və eləcə də hər bir səviyyəyə uyğun tərkib, kontekst, dəqiqlik və nitq növləri təsvir olunur. Təlimatlarda həm də növbəti əsas səviyyədə yazmağa səy göstərənlərin qarşılaşdığı məhdudiyyətlər təsvir edilir.

Bu Təlimatlardan istifadə etməklə həm təqdimat xarakterli (essələr, hesabatlar, məktublar), həm də fərdlər-arası (qısa mesajlar, elektron poçt vasitəsi ilə ünsiyyət, mesaj) xarakterdə olan yazılı mətnlərin səviyyəsi təsvir edilə bilər. Belə ki, Təlimatlarda yazı prosesi və ya məqsədi deyil, yazı məhsulu təsvir edilir.

Yazı qabiliyyəti üzrə səviyyələrin yazılı izahlarından əlavə, hər bir əsas səviyyənin xüsusiyyətlərinə dair nümunələr müvafiq internet sahifəsində verilmişdir.

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 - Yazı adlı buraxılışdan yalnız qeyri-hökumət və təhsil məqsədləri üçün istifadə edilə bilər. Belə istifadə zamanı nəşrin sürəti yalnız ACTFL-in müəlliflik hüququ qeyd edilməklə, bütövlükdə və dəyişdirilmədən çıxarıla bilər.

SEÇKİN SƏVIYYƏ

Seçkin səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar rəsmi yazışmalar, mövqe sənədləri və jurnal məqalələri kimi rəsmi yazı çalışmalarını yerinə yetirə bilirlər. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar peşəkar, akademik və ictimai məsələlərdə analitik yazılar yazı bilirlər. Bundan əlavə, bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar tam konseptuallaşdırılmış bir üslubda dünya əhəmiyyətli məsələlərə müraciət edə bilirlər.

Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar inandırıcı və nəzəri nitqdən təqdimat üsulları kimi istifadə edə bilirlər. Bu isə onlara öz mövqeləri olmayan fikirləri belə təşviq etməyə imkan verir. Onlar həm də incə mənaları və hadisələrin nüanslarını da çatdırı bilirlər. Bu səviyyədə yazılan yazılar çoxcəhətli xarakter daşıyır və məharətli oxuculara yönəldilir. Həmin səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar yazılarını öz auditoriyalarına uyğun tərtib edə bilirlər.

Seçkin səviyyədə yazı sıx və mürəkkəb xarakter daşıyır. Bununla yanaşı, belə yazılarda ifadələr diqqətlə seçilərək istifadə olunur. Yazı ustalıqla tərtib edilir və hədəf mədəniyyətin düşüncə xüsusiyyətlərini əks etdirəcək formada qurulur. Seçkin səviyyədə yazının həcmi həlledici faktor hesab edilmir. Bu səviyyədə yazılan mətnlər qısa şer və ya ktat formasında da ola bilər.

Seçkin səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar öz yazılarında dilin mürəkkəb leksik, qrammtik, sintaktik və stilistik

xüsusiyyətlərini nümayiş etdirirlər. Yazının strukturu və durğu işarələrindən strateji istifadə edilir. Belə ki, struktur və durğu işarələrindən yalnız mənanın təşkili üçün deyil, həm də onu gücləndirmək məqsədi ilə istifadə edilir.

ÜSTÜN SƏVIYYƏ

Üstün səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar rəsmi və qeyri-rəsmi yazışmaların, təfərrüatlı icmalların, hesabatların və çeşidli sosial, akademik və peşəkar mövzularda tədqiqat işlərinin əksər növlərini tərtib edə bilirlər. Onlar belə mövzulara konkret və eləcə də mücərrəd tərzdə yanaşa bilirlər.

Üstün səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar inandırıcı arqumentlər işlədib hazırlamaqla mürəkkəb məsələləri izah etmək, müxtəlif mövqeləri təqdim etmək və eləcə də əsaslandırma bilmək qabiliyyətini nümayiş etdirirlər. Onların mövzulara yanaşması struktur, lüğət və yazı protokollarından effektiv istifadə ilə şərtlənir. Onlar əhəmiyyətli məsələləri oxucuya çatdırma bilmək üçün fikirləri təşkil edir və prioritetləşdirirlər. Təşkilati və tərtib prinsiplərinə (məsələn: səbəb-nəticə, müqayisə, xronologiya) əsaslanaraq, fikirlər arasındakı münasibətlər ardıcıl və aydın xarakter daşıyır. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar ən azı bir neçə paraqraf tələb edən, lakin bir neçə səhifədən ibarət olan mövzuları əhatəli qaydada təqdim etmək qabiliyyətinə malikdirlər.

Üstün səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar qrammatik qaydalar və söz ehtiyatı (həm ümumi, həm də ixtisaslaşmış / peşəkar söz ehtiyatı), yazı qaydaları və simvollar, əlaqələndirmə vasitələri və durğu işarələrindən böyük məharətlə istifadə edə bilirlər. Onların söz ehtiyatı yığcam və çeşidli xarakter daşıyır. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar öz yazılarını hədəf auditoriyalara uyğun tərtib edirlər. Bu səviyyədə tərtib olunan yazıların axıcılığı oxucunun işini asanlaşdırır.

Üstün səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar adətən hədəf dilin mədəni, təşkilati və ya stilistik xüsusiyyətlərindən istifadə edərkən çətinlik çəkmirlər. Bundan əlavə onlar öz yazılarında yanlışlıq xüsusiyyətləri nümayiş etdirmirlər. Bununla belə, bəzən həmin səviyyədəki yazılarda, xüsusən də az işlənən strukturlarda yanlışlıqlara da rast gəlmək olar. Həmin yanlışlıqlar mətnin başa düşülməsinə maneçilik törətmir və müvafiq mətni ana dilində oxuyanları çaşmasına nadir hallarda səbəb ola bilər.

TƏKMİL SƏVIYYƏ

Təkmil səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar müntəzəm qeyri-rəsmi və bəzi rəsmi yazışmaları və eləcə də faktiki xarakterli nəqli hesabatlar, təsvirlər və icmallar tərtib edə bilmək qabiliyyəti ilə fərglənirlər. Onlar dəqiqliyi təmin etmək üçün parafraz və dəqiqləşdirmə üsullarından istifadə etməklə hadisələri əsas zaman çərçivələri olan keçmiş, indiki və gələcək zamanlarda nəql və təsvir edə bilirlər. Təkmil səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar paraqraf həcmində və paraqraf strukturuna uyğun əlaqələndirilmiş yazı tərtib edə bilirlər. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar əksər işlək strukturlardan və ümumi söz ehtiyatından yaxşı istifadə edə bilirlər. Bu işə xaricilər tərəfindən tərtib olunan yazılara vərdiş etməyənlər tərəfindən başa düşülməyə imkan verir.

Təkmil yuxarı səviyyə

Təkmil yuxarı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar müxtəlif mövzularda kifayət qədər ünvanlı və təfsilatlı yazılar yazı bilirlər. Onlar müvafiq formalara uyğun qeyri-rəsmi və rəsmi yazışmaları həyata keçirə bilirlər. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar faktiki xarakterli icmallar və hesabatlar yazı bilirlər. Onlar həm də xüsusi maraq və bacarıq sahələrinə uyğun mövzularda geniş yazılar yazı bilirlər. Bununla yanaşı, onların yazılarında belə mövzuların konkret cəhətlərinin vurğulanması meylə müşahidə olunur. Təkmil yuxarı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar əsas zaman çərçivələri olan keçmiş, indiki və gələcək zamanlarda nəql və təsvir etmək bacarığına malik olurlar. Bu zaman onlar həm də hadisələrin cəhətlərinə lazımı

səviyyədə nəzarət edə bilirlər. Bundan əlavə, onlar arqument hazırlamaq və fərziyyə qurmaq kimi, Üstün səviyyə ilə əlaqəli yazı çalışmalarının öhdəsindən gələ bilirlər. Buna baxmayaraq, onlar Üstün səviyyədə çalışmaları heç də hər bir zaman həll edə bilmirlər. Belə ki, onlar mücərrəd və ya ümumi xarakterli müxtəlif mövzularda ardıcıl olaraq Üstün səviyyəyə uyğun yazı bilmirlər. Onlar bir sıra qrammatik strukturlardan lazımi səviyyədə istifadə edə bilir və geniş ümumi söz ehtiyatına malik olurlar. Təkmil səviyyədə yazı tərtib edərkən, onlar ifadələrdən kifayət qədər asanlıqla istifadə edə bilirlər. Lakin Üstün səviyyədə yazı tələbləri tətbiq olunduqda yanlışlıq xüsusiyyətləri üzə çıxır. Təkmil səviyyədə yazının lingvistik məhdudiyyətləri müvafiq yazını ana dilində oxuyan şəxsin diqqətinin nadir hallarda yayınmasına səbəb olur.

Təkmil orta səviyyə

Təkmil orta səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar çeşidli iş və (və ya) akademik yazı tələblərinə cavab verə bilirlər. Onlar cəhətlərə lazımi səviyyədə nəzarət etməklə, bütün əsas zaman çərçivələrində təfəssilatlı nəql və təsvir qabiliyyəti nümayiş etdirirlər. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar ümumi maraq tipli mövzularda birbaşa icmallar yazı bilirlər. Onların yazıları bir neçə paraqrafdan ibarət olan mətnlərdə müxtəlif əlaqələndirici vasitələri ehtiva edir. Belə yazılarda hədəf dilin tez-tez istifadə olunan sintaktik strukturlarından və çeşidli ümumi söz ehtiyatından lazımi səviyyədə istifadə olunur. Əksər hallarda, fikirlər dəqiqliklə ifadə olunur və müəyyən izahlarla əsaslandırılır. Belə yazılarda yazını tərtib edənin ana dili və hədəf dilin təşkilatı xüsusiyyətləri müşahidə olunur və bəzi hallarda şifahi nitq xüsusiyyətləri də müşahidə edilə bilər. Təkmil orta alt-səviyyədə yazı xaricilərin yazıları ilə işləmək vərdişinə malik olmayan yerlilər tərəfindən asanlıqla başa düşülür. Üstün səviyyə ilə əlaqəli funksiyaları yerinə yetirmək və ya həmin səviyyədəki məsələlərin həllinə cəlb edildikdə, Təkmil orta səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanların yazıları keyfiyyət və (və ya) kəmiyyət baxımından müvafiq səviyyə ilə uyğunlaşdırılır.

Təkmil aşağı səviyyə

Təkmil aşağı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar adi iş və (və ya) akademik yazı tələblərinə cavab verə bilirlər. Onlar cəhətlərə müəyyən qədər nəzarət edə bilməklə, əsas zaman çərçivələrində nəql və təsvir qabiliyyəti nümayiş etdirirlər. Həmin səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar özlərinə tanış olan mövzularda sadə icmallar tərtib edə bilirlər. Onlar həm də cümlələri paraqraf həcmində və strukturuna uyğun olaraq əlaqələndirə və birləşdirə bilirlər. Onların yazıları Təkmil səviyyənin tələblərinə cavab verə bilsə də, substantiv xarakter daşımaya bilər. Təkmil aşağı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar az sayda əlaqələndirici vasitələrdən istifadə edə bilirlər. Lakin onlar bəzən lazımsız ifadələrdən istifadə edir və ya qeyri-adi təkrarçılığa yol verirlər. Onlar öz ana dillərinin şifahi nitq xüsusiyyətlərinə və yazı üslubuna əsaslanırlar. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar Təkmil səviyyə ilə əlaqəli adi strukturlar və söz ehtiyatına minimum həcmdə nəzarət edə bilirlər. Xaricilərin yazıları ilə tanışlığı olmayan yerlilər onların yazılarını başa düşürlər. Bununla belə, mətnin oxunması zamanı əlavə sözlərə zərurət yarana bilər. Üstün səviyyəyə uyğun funksiyaların həllinə səy göstərdikdə, onların yazıları öz keyfiyyətini əhəmiyyətli dərəcədə itirir.

ARALIQ SƏVIYYƏ

Aralıq səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar sadə mesaj və məktublar, məlumat sorğuları və qeydlər kimi praktiki yazı ehtiyaclarını yerinə yetirmək qabiliyyəti ilə xarakterizə olunurlar. Bundan əlavə, onlar yazılı qaydada sadə suallar soruşmaq və onları cavablandırmaq qabiliyyətinə malik olurlar. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar dildən yaradıcı istifadə edə və eləcə də şəxsi maraq və sosial ehtiyaclara uyğun mövzularda sadə fakt və fikirləri ardıcıl və az əlaqəli cümlələr formasında çatdırırlar. Onlar əsasən indiki zamanda yazırlar. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar sadə söz ehtiyatı və strukturlardan istifadə edərək xaricilərin yazıları ilə tanışlığı olan yerlilərin başa düşə biləcəyi mənalara çatdırırlar.

Aralıq yuxarı səviyyə

Aralıq yuxarı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar Aralıq səviyyədə bütün praktiki yazı ehtiyaclarına cavab verə bilirlər. Bundan əlavə, onlar iş və (və ya) məktəb təcrübələri ilə bağlı sadə icmallar yazırlar. Onlar gündəlik hadisələr və vəziyyətlər barədə yazarkən fərqli zaman çərçivələrində nəql və təsvir qabiliyyətinə malik olurlar. Bu nəql və təsvirlər bir çox hallarda bir paragraf həcmində olur və adətən Təkmil səviyyədəki xüsusiyyətlərin bir və ya bir neçəsinin pozuntusu müşahidə edilir. Məsələn, bu səviyyədə yazı yazanlar bəzən müvafiq əsas vaxt bloklarından ardıcıl istifadə edə bilmir və bu da dəqiqliyin itməsinə səbəb olur. Aralıq yuxarı səviyyədə yazı yazanların istifadə etdiyi söz ehtiyatı, qrammatik qaydalar və üslub əsasən danışıq dilinin müvafiq göstəricilərinə uyğun olur. Bu səviyyədəki yazıda çoxlu sayda və bəzən ciddi səhvlər olsa da belə, həmin yazılar xaricilərin yazıları ilə işləməyə vərdiş etməmiş yerlilər tərəfindən ümumən başa düşülür. Lakin bu zaman boşluqların üzə çıxması halları da baş verə bilər.

Aralıq orta səviyyə

Aralıq orta səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar bir çox praktiki yazı tələblərinə cavab verə bilər. Onlar şəxsi seçimləri, gündəlik rejimləri, adi hadisələr və digər şəxsi mövzularda az əlaqəli mətnlər formasında qısa və sadə məlumatlar, materiallar və məlumat sorğuları tərtib edə bilirlər. Onların yazıları indiki zamanla çərçivələnir. Bununla belə, həmin yazılarda digər zaman çərçivələrinə istinadlar müşahidə edilə bilər. Yazı üslubu əsas etibarilə şifahi nitqi xatırladır. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar sadə cümlə strukturu və fel formalarından düzgün istifadə qabiliyyəti nümayiş etdirirlər. Belə yazıları ayrı-ayrı cümlələr və (və ya) az əlaqəli cümlələr toplusu kimi xarakterizə etmək olar. Həmin yazılarda düşünülmüş quruluşa az müşahidə edilir. Aralıq orta səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar xaricilərin yazıları ilə tanışlığı olan yerlilər tərəfindən asanlıqla başa düşülür. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar Təkmil səviyyədə yazı çalışmalarını yerinə yetirməyə səy göstərdikdə onların yazılarının keyfiyyəti və (və ya) kəmiyyəti aşağı düşür və çatdırmaq istədikləri fikir bəzən aydın olmur.

Aralıq aşağı səviyyə

Aralıq aşağı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar bir neçə praktiki yazı tələbinə cavab verə bilirlər. Onlar özlərinə tanış olan materiallar əsasında ifadələr yarada və suallar formalaşdırırlar. Əksər cümlələr öyrənilən söz və strukturların təkrar kombinasiyasından ibarət olur. Həmin cümlələr qısa və sadə olmaqla dialoq xarakteri daşıyır və bəsit söz ardıcılığına malik olur. Cümlələr demək olar ki, müstəsna olaraq indiki zamanda yazılır. Yazı adətən az sayda sadə cümlələrdən ibarət olur və bir çox hallarda yazıdakı strukturlardan təkrarən istifadə edilir. Mövzular əsas etibarilə əvvəlcədən məlum olan mövzu sahələri və şəxsi məlumatlarla əlaqəli olur. Söz ehtiyatı elementar ehtiyacları ifadə etməyə kifayət edir. Qrammatika, sözlərin seçimi, düzgün işarələrindən istifadə, yazı qaydaları və qeyri-əlifba simvollarının formalaşdırılması və onlardan istifadədə adi səhvlərlə rastlaşmaq mümkündür. Bu səviyyədəki yazılar xaricilərin yazıları ilə tanışlığı olan yerlilər tərəfindən başa düşülür. Bununla belə, bəzi hallarda əlavə səy göstərilməsi zəruri ola bilər. Aralıq aşağı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar Təkmil

səviyyəli yazı çalışmalarının həllinə cəlb edildikdə bəzən yazıların keyfiyyəti əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşür və fikir tamamlanmır.

BAŞLANGİC SƏVIYYƏ

Başlangıç səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar əsasən sözlər və ifadələrdən istifadə etməklə siyahı və qeydlər tərtib etmək qabiliyyəti ilə xarakterizə olunurlar. Onlar formalar və sənədlər barədə məhdud şablon tipli məlumatlar verə bilirlər. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar ən sadə fikirləri çatdırmaq üçün əvvəlcədən hazırladıkları materialı tərtib edə bilirlər. Bundan əlavə, onlar müəyyən qədər dəqiqliklə özlərinə tanış olan söz və ifadələri və əlifbanın hərflərini və ya heca əlifbasındakı hecaları köçürə və adi işarələri yazıya bilirlər.

Başlangıç yuxarı səviyyə

Başlangıç yuxarı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar siyahılardan, qısa mesajlardan, açıqçalardan və adi qeydlərdən istifadə etməklə məhdud həcmdə adi praktiki yazı ehtiyaclarını ödəyə bilirlər. Əvvəlcədən hazırladıkları materiallara əsaslanmaqla, onlar dili öyrəndikləri kontekst çərçivəsində öz fikirlərini ifadə edə bilirlər. Onların yazılarında əsas yeri gündəlik həyatın adi elementləri tutur. Bu səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar çox yaxşı bələd olduqları mövzularda sadə cümlələr qura bilmək üçün öyrəndikləri söz və strukturları əlaqəndirə bilirlər. Lakin onlar bütün hallarda cümlə səviyyəli yazını ardıcıl olaraq davam etdirə bilmirlər. Söz ehtiyatı və (və ya) qrammatika biliklərinin lazımı səviyyədə olmaması nəticəsində, həmin səviyyədə yazı müəllifin fikirlərini qismən çatdırıa bilər. Başlangıç yuxarı səviyyədə yazı bir çox hallarda xaricilərin yazıları ilə tanışlığı olan yerlilər tərəfindən başa düşülür. Bununla yanaşı, bu baxımdan boşluqlar mövcud ola bilər.

Başlangıç orta səviyyə

Başlangıç orta səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar çoxlu sayda olan əzbərlədikləri sözlər və ifadələri kontekst çərçivəsində yazıya bilirlər. Onlar sadə formalar və sənədlər və eləcə də adlar, saylar və milliyyət kimi adi bioqrafik məlumatlar barəsində məhdud həcmdə informasiya verə bilirlər. Başlangıç orta səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar məhdud şablon tipli üslubdan istifadə etməklə, yaxşı hazırladıkları və özlərinə tanış olan mövzularda böyük dəqiqlik nümayiş etdirə bilirlər. Nisbətən az tanışlığı olan mövzularda, onların dəqiqliyi nəzərəcarpacaq dərəcədə aşağı düşür. Yazı qaydaları və ya simvollarından istifadə zamanı səhvlərə tez-tez rast gəlmək mümkündür. Funksional yazı qabiliyyətinin mövcudluğu o qədər də hiss olunmur. Bu səviyyəyə aid yazının xaricilərin yazıları ilə tanışlığı olan yerlilər tərəfindən başa düşülməsi çətinlik yarada bilər.

Başlangıç aşağı səviyyə

Başlangıç aşağı səviyyədə yazı qabiliyyətinə malik olanlar özlərinə tanış olan söz və ifadələri köçürə və ya yazıya bilir, əlifba sistemində sözlər formalaşdırıa bilir və heca əlifbalarından və ya işarələrdən istifadə edilən dillərdə adi ifadələri köçürə və yazıya bilirlər. Müvafiq vaxt və oxşarlıqlar mövcud olduqda onlar yaddaşlarında olan çox məhdud sayda ayrı-ayrı sözlərdən istifadə edə bilirlər. Lakin bununla belə, bu zaman onların səhv buraxmaları labüddür.

ACTFL QABILIYYƏT İMTAHANLARINA DAİR TƏLİMATLAR 2012 — DİNLƏMƏ

Ön söz

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 - Dİnləmə bölməsində dil qabiliyyətinin beş əsas səviyyəsi təsvir olunur: Seçkin, Üstün, Təkmil, Aralıq və Başlangıç. Hər bir əsas səviyyənin təsviri spesifik bacarıqlar qrupunu əks etdirir. Bu səviyyələr toplu halda bir iyerarxiya təşkil edir və hər bir səviyyə özündən əvvəlkinin üzərində qurulmuşdur. Əsas səviyyələrdən olan Təkmil, Aralıq və Başlangıç səviyyələr öz növbəsində Yuxarı, Orta və Aşağı alt-səviyyələrə bölünür. Təkmil səviyyənin Yuxarı, Orta və Aşağı alt-səviyyələrə bölünməsi bu buraxılışdakı yeniliklərdən biridir. Bununla da, Dİnləmə qabiliyyətinin təsviri digər bacarıq səviyyələrinin təsvirinə paralel olaraq tərtib edilmişdir.

Dİnləmə qabiliyyəti şərh xüsusiyyəti daşıyan bir bacarıqdır. Dİnləmə vasitəsi ilə qavrayış əsasən dİnləyicinin eşitdiyi və əldə etdiyi məlumatların həcmindən və həmin məlumatlar əsasında qura biləcəyi əlaqələrdən və nəticələrdən asılıdır. Müxtəlif şəraitlərdə və fərqli şifahi mətn növləri verilməklə dİnləyicinin yerinə yetirə biləcəyi çalışmaları təsvir etməklə, Dİnləmə Qabiliyyətlərinə dair Təlimatlarda dİnləyicilərin şifahi nitqi başa düşmə qabiliyyətini təsvir edir. Təlimatlarda dİnləmə qabiliyyətlərinin inkişaf prosesi, dİnləmə qabiliyyətinin əldə edilməsi və ya dİnləmə ilə bağlı baş verən faktiki koqnitiv proseslər təsvir edilmir. Təlimatlarda, dİnləyicinin eşitdikləri əsasında başa düşdüklerini təsvir etmək nəzərdə tutulmuşdur.

Bu təlimatlar şərh (iştirakçılıq ehtiva etməyən hərəkətlər, bir-tərəfli qaydada eşidilən məlumatlar) və fərdlər-arası (iştirakçılıq ehtiva edən hərəkətlər) xarakterli hərəkətlərə tətbiq edilə bilər.

Dİnləmə qabiliyyətlərinin yazılı təsvirlərindən əlavə, yoxlanılmış danışıq nümunələri və hər bir əsas səviyyə ilə əlaqəli funksional dİnləmə çalışmaları müvafiq internet səhifəsində verilmişdir.

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 - Dİnləmə adlı buraxılışdan yalnız qeyri-hökumət və təhsil məqsədləri üçün istifadə edilə bilər. Belə istifadə zamanı nəşrin surəti yalnız ACTFL-in müəlliflik hüququ qeyd edilməklə, bütövlükdə və dəyişdirilmədən çıxarıla bilər.

SEÇKİN SƏVIYYƏ

Seçkin səviyyədə dİnləmə qabiliyyətinə malik olanlar müxtəlif auditoriyalar üçün istifadə olunan və əhəmiyyətli dərəcədə ixtisaslaşmış mövzularda nitqin çeşidli tərzləri, formaları və üslublarını başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə dİnləmə qabiliyyətinə malik olanlar klassik teatr, incəsənət filmləri, peşəkar simpoziumlar, akademik debatlar, dövlət siyasətini ifadə edən sənədlər, ədəbiyyat nümunələri, əksər lətifələr və söz oyunlarında istifadə olunan dili başa düşürlər. Onlar üstüörtülü və kinayəli fikirləri, ahəngi və baxışları anlaya bilir və əhəmiyyətli dərəcədə inandırıcı arqumentləri izləyə bilirlər. Həmin səviyyədə dİnləmə qabiliyyətinə malik olanlar mürəkkəb mövzularda gözlənilməz fikir dəyişikliklərini anlaya bilirlər. Bundan əlavə, mədəni istinadlar və eyhamlarla dərin və əhatəli tanışlıq onların dİnləmə qabiliyyətini gücləndirir. Bu səviyyədə dİnləmə qabiliyyətinə malik olanlar danışıq dilinin zənginliyini qiymətləndirə bilirlər.

Seçkin səviyyədə dİnləmə qabiliyyətinə malik olanlar əhəmiyyətli dərəcədə mücərrəd, texniki və ya həm mücərrəd, həm də texniki xarakter daşıyan nitqi və eləcə də çox dəqiq və bəzən az istifadə olunan sözlərdən istifadə edilən mürəkkəb ritorik strukturları başa düşürlər. Bu səviyyədə dİnləmə qabiliyyətinə malik olanlar uzun və sıx, struktur

baxımından mürəkkəb, mədəni istinadlar baxımından zəngin, idiomatik və ümumi danışq dili üçün xarakterik olan şifahi nitqi başa düşürlər. Bundan əlavə, bu səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar incə və ya əhəmiyyətli dərəcədə ixtisaslaşmış və eləcə də zəngin mədəni vurğulara malik olan qısa mətnləri demək olar ki, linqvistik təkrarçılığa yol vermədən başa düşə bilirlər.

Seçkin səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar dili mədəni çərçivə daxilindən başa düşür və nətiqin nüanslarından və incəliklərindən istifadəsini anlayırlar. Bununla belə, onlar bəzi dialektlərin və dilin qeyri-standart variantlarının hərtərəfli qaydada başa düşülməsi ilə bağlı bəzən çətinliklərlə qarşılaşırlar.

ÜSTÜN SƏVIYYƏ

Üstün səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar özlərinə tanış olan və eləcə də az məlumatlı olduqları çeşidli mövzularda və standart dialektlərdə danışılanları başa düşürlər. Onlar akademik və peşəkar mühitdə mövcud olan və linqvistik baxımdan mürəkkəb və geniş nitqləri, mühazirələri, danışqıları və məruzələri başa düşə bilirlər. Qavrayış dinləyicinin predmet barədə məlumatlılığı ilə məhdudlaşmır. Dinləyicinin geniş söz ehtiyatı, hədəf mədəniyyətdə mövcud olan daha mürəkkəb strukturlar və linqvistik təcrübəyə hakim olması onun danışılanları müvafiq səviyyədə qavramasına imkan verir. Üstün səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar yalnız deyilənləri deyil, eyni zamanda bəzən deyilməyənləri də, yəni kinayəli fikirləri də başa düşürlər.

Üstün səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar adətən yığcam və ixtisaslaşmış sözlərdən və mürəkkəb qrammatik strukturlardan istifadə edilən nitqi başa düşürlər. Belə nitqlərdə mövzular akademik və peşəkar auditoriyalar üçün münasib olan mücərrəd tərzdə işlənir. Həmin nitqlər bəzən əsaslandırılmış xarakter daşıyır və mədəni istinadlar ehtiva edir.

TƏKMİL SƏVIYYƏ

Təkmil səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar xəbər məqalələri, izahlar, təlimatlar, hekayətlər və ya səyahət kimi çeşidli ümumi maraq xarakterli mövzularda baş verən söhbətçil nitqlərin əksər yardımçı təfsilatlarını və əsas fikirləri başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar reallıqlarla bağlı biliklərindən və kontekstdən istifadə etməklə dildəki leksik və struktur xarakterli çətinliklərin öhdəsindən gələ bilirlər. Həmin səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar müvafiq mövzu və ya kontekst barədə əhəmiyyətli dərəcədə məlumatlı olduqda Üstün səviyyədə şifahi nitqdəki müəyyən mənalara başa düşə bilirlər.

Təkmil səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar real və əlaqəli nitqi başa düşürlər. Belə nitqlər leksik və struktur baxımından mürəkkəb olmur. Nitq birbaşa xarakter daşıyır və ümumən aydın və öncədən təxmin edilə bilən üslubda qurulur.

Təkmil səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar ümumi maraq xarakterli çeşidli mövzuları başa düşmək bacarığını nümayiş etdirirlər. Onlar dilin strukturları barədə kifayət qədər məlumatlı olur və əsas zaman çərçivələrindəki istinadları başa düşürlər. Buna baxmayaraq, onların qavrayışı əksər hallarda konkret və adi nitqlə məhdudlaşır.

Təkmil yuxarı səviyyə

Təkmil yuxarı səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar istənilən həcmdə adi nəqli və təsviri mətnləri və eləcə də icmallar və hesabatlar kimi fakt xarakterli mürəkkəb materialları asanlıq və əminliklə başa düşürlər. Onlar adətən xüsusi maraq və ya bilik sahələrində daha mürəkkəb və ya

arqument tipli nitqin zəruri məqamlarının bəzilərini izləmək qabiliyyətinə malik olurlar. Bundan əlavə, onlar özlərinə tanış olmayan mövzular və ya vəziyyətlərlə bağlı şifahi nitqlərdən müəyyən nəticələri çıxara bilirlər. Təkmil yuxarı səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar şifahi nitqdə təqdim edilən faktları başa düşə bilir və bir çox hallarda natiq tərəfindən qoyulan ibarətli fikirləri anlayırlar. Bununla belə, adətən Üstün səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar tərəfindən başa düşülən və mücərrəd tərzdə işlənən məsələlərə dair mürəkkəb mətnlərin başa düşülməsində boşluqlar qeyd edilə bilər.

Təkmil orta səviyyə

Təkmil orta səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar şəxslərin, yerlərin və əşyaların əhatəli təsviri kimi adi nəqli və təsviri mətnləri və eləcə də keçmiş, indiki və gələcək hadisələr barədə nəqli məlumatları başa düşə bilirlər. Bu səviyyədəki nitqlər hədəf dilin xüsusiyyətlərinə uyğun olur. Dinləyicilər əsas faktları və bir çox yardımçı təfsilatları başa düşürlər. Qavrayış yalnız vəziyyət və predmetlə bağlı biliklərdən deyil, eyni zamanda dil qabiliyyətinin inkişafı nəticəsində artan bacarıqlardan irəli gəlir.

Təkmil aşağı səviyyə

Təkmil aşağı səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar aydın xarakterli əsas strukturlara malik olan qısa və adi nəqli və eləcə də təsviri mətnləri başa düşə bilirlər. Bununla belə, həmin səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar müəyyən mətnləri eyni asanlıqda başa düşməyə bilər. Bu səviyyədə dinləyici əsas faktları və bəzi yardımçı təfsilatları başa düşür. Qavrayış bir çox hallarda vəziyyət və predmetlə bağlı biliklərdən irəli gəlir.

ARALIQ SƏVIYYƏ

Aralıq səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar özlərinə tanış olan və ya gündəlik mövzularda sadə və bir cümlədən ibarət nitqlər vasitəsi ilə çatdırılan məlumatları başa düşə bilirlər. Onlar ümumən birbaşa dialoqlar çərçivəsində deyilənləri başa düşürlər. Bundan əlavə, onlar ümumən əhəmiyyətli dərəcədə kontekstə uyğunlaşdırılmış mesajları, birbaşa elanları və ya sadə təlimat və istiqamətlərin başa düşülməsi kimi adi dinləmə çalışmaları qavrayırlar. Bu səviyyədə dinləyicilər üçün gərəksiz ifadələrdən istifadə, nitqin təkrarlanması, başqa ifadələrdən istifadə edilməsi və kontekst çərçivəsində yardımçı məlumatların verilməsi xarakterikdir.

Aralıq səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar bəsit məlumatların çatdırılması üçün istifadə edilən nitqləri başa düşürlər. Belə nitq sadə xarakterdə və minimum səviyyədə əlaqələndirilmiş olur və çox işlək sözləri ehtiva edir.

Aralıq səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar sadə və birbaşa nitqlərdəki mənalı daha dəqiqliklə başa düşürlər. Onlar gündəlik və yaxşı bələd olduqları kontekstlərdə rast gəldikləri fikirləri başa düşə bilirlər. Aralıq səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar qəbul edəcəkləri informasiya barədə əvvəlcədən məlumat aldıkları halda daha asan başa düşə bilirlər.

Aralıq yuxarı səviyyə

Aralıq yuxarı səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar bəsit şəxsi və sosial kontekstlərdə olan sadə və cümlə həcmindəki nitqləri asanlıq və əminliklə başa düşürlər. Onlar adətən Təkmil səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar tərəfindən başa düşülən bəzi əlaqələndirilmiş mətnləri əhəmiyyətli dərəcədə qavraya bilirlər. Bununla belə, danışq dili üçün xarakterik söz ehtiyatı və strukturlar üzrə məhdud biliklər bir çox hallarda onların qavrayışında boşluqlara səbəb olur.

Aralıq orta səviyyə

Aralıq orta səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar çeşidli şəxsi və sosial kontekstlərdə sadə və bir cümlə həcmindəki nitqləri başa düşə bilirlər. Onların qavrayışı əhəmiyyətli dərəcədə tanış olduqları və öncədən təxmin oluna bilən mövzularda daha dəqiq olur. Bununla belə, bəzi yanlış anlamalar baş verə bilər. Bu səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar adətən Təkmil səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar tərəfindən başa düşülən şifahi nitqlərdən müəyyən mənalı qavraya bilirlər.

Aralıq aşağı səviyyə

Aralıq aşağı səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar bəsit şəxsi və sosial kontekstlərdə bir cümlə həcmindəki nitqlərdən müəyyən məlumatları başa düşə bilirlər. Bununla belə, bir çox hallarda onların qavrayışı natamam olur. Bu səviyyədə dinləyicilər adətən Təkmil səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar tərəfindən başa düşülən şifahi nitqlərdən məhdud həcmdə məna əldə edə bilər. Bəzən onlar bu zaman heç nə başa düşə bilmirlər.

BAŞLANGİC SƏVIYYƏ

Başlangıç səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar təqdimat və adi nəzakət hərəkətlərində rast gəlinən, əhəmiyyətli dərəcədə kontekstə uyğunlaşdırılmış və öncədən təxmin edilə bilən əsas sözlər, adi oxşarlıqlar və şablon xarakterli ifadələri başa düşə bilirlər.

Başlangıç səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar sadə suallar, ifadələr və tez-tez istifadə olunan əmr formasındakı ifadələri başa düşürlər. Bu alt-səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanların qavraya bilmələri üçün, adətən fikirlərin təkrarlanması, başqa sözlərlə ifadə olunması və (və ya) ifadələrin yavaş-yavaş tələffüz edilməsi tələb oluna bilər. Mənalı başa düşə bilmək üçün, onlar ekstralingvistik elementlərdən geniş istifadə edirlər.

Başlangıç səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar təxmin edə biləcəkləri nitqi daha dəqiq ayırmaq deyil, beləliklə, bu səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanların müvafiq qabiliyyəti adətən tam başa düşmək deyil, ifadələri ayırmaq bacarığı ilə fərgələnir. Onların dinləmə qabiliyyəti əsasən fikrin özündən deyil, müvafiq faktorlardan asılı olur.

Başlangıç yuxarı səviyyə

Başlangıç yuxarı səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar bir çox hallarda kontekst və ya ekstralingvistik vasitələrin mövcud olduğu bəsit şəxsi və sosial kontekstlərdə bir cümləlik nitq vasitəsi ilə çatdırılan informasiyanı başa düşə bilirlər. Bununla belə, qavrayış qabiliyyəti bir çox hallarda bərabər olur. Həmin alt-səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar müvafiq söz ehtiyatına malik olduqda əhəmiyyətli dərəcədə standartlaşdırılmış mesajlar, ifadələr və ya təlimatlar kimi praktiki ehtiyac sahələri ilə bağlı nitqləri başa düşə bilirlər.

Başlangıç orta səviyyə

Başlangıç orta səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar eşitdikləri oxşar söz və ifadələr və alınma sözlər də daxil olmaqla, bir çox işlək və əhəmiyyətli dərəcədə kontekstə uyğunlaşdırılmış sözləri və ifadələri ayırmaq deyil və anlamağa başlayırlar. Adətən onlar ayrı-ayrılıqda tələffüz edilən bəzi ifadələri başa düşürlər və bu zaman ifadələrin təkrarlanması zəruri ola bilər.

Başlangıç aşağı səviyyə

Başlangıç aşağı səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar kontekstdən əhəmiyyətli dərəcədə istifadə etməklə, bəzən ayrı-ayrı sözləri və ya çox işlək ifadələri ayırmaq deyil. Bu səviyyədə dinləmə qabiliyyətinə malik olanlar ən adi şəxsi və sosial kontekstlər də daxil olmaqla, danışılanları başa düşürlər.

ACTFL QABILIYYƏT İMTAHANLARINA DAİR TƏLİMATLAR 2012

— OXU

Ön söz

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 - Oxu bölməsində dil qabiliyyətinin beş əsas səviyyəsi təsvir olunur: Seçkin, Üstün, Təkmil, Aralıq və Başlanğıc. Hər bir əsas səviyyənin təsviri spesifik bacarıqlar qrupunu əks etdirir. Bu səviyyələr toplu halda bir iyerarxiya təşkil edir və hər bir səviyyə özündən əvvəlkinin üzərində qurulmuşdur. Əsas səviyyələrdən olan Təkmil, Aralıq və Başlanğıc səviyyələr öz növbəsində Yuxarı, Orta və Aşağı alt-səviyyələrə bölünür. Təkmil səviyyənin alt-səviyyələrə bölünməsi bu buraxılışdakı yeniliklərdən biridir. Bununla da, Oxu qabiliyyətinin təsviri digər bacarıq səviyyələrinin təsvirinə paralel olaraq tərtib edilmişdir.

Oxu qabiliyyəti şərh xüsusiyyəti daşıyan bir bacarıqdır.

Oxu vasitəsi ilə qavrayış əsasən fərdin oxuduğu mətndən əldə etdiyi informasiyanın həcmindən və mətn daxilində və eləcə də mətn üzərindən qura biləcəyi əlaqələr və nəticələrdən asılıdır. Oxuyucunun müxtəlif şəraitlərdə və fərqli mətn növləri verilməklə yerinə yetirə biləcəyi çalışmaları təsvir etməklə, Oxu Qabiliyyətlərinə dair Təlimatlarda oxuyucunun yazılı mətnləri qavrama qabiliyyəti təsvir edilir. Təlimatlarda oxu qabiliyyətlərinin inkişaf prosesi, oxu qabiliyyətinin əldə edilməsi və ya oxu fəaliyyəti ilə bağlı baş verən faktiki koqnitiv proseslər təsvir edilmir. Təlimatlarda, oxuyucuların oxuduqları materiallar əsasında başa düşdüklerini təsvir etmək nəzərdə tutulmuşdur.

Bu təlimatlar şərh (kitablar, esselər, hesabatlar və sair) və fərdlər-arası (qısa mesaj, mətnlər, elektron poçt) xarakterli oxuya tətbiq edilə bilər.

Oxu qabiliyyətlərinin yazılı təsvirlərindən əlavə, yoxlanılmış mətn nümunələri və hər bir əsas səviyyə ilə əlaqəli funksional oxu çalışmaları müvafiq internet sahifəsində verilmişdir.

ACTFL Qabiliyyət İmtahanlarına dair Təlimatlar 2012 - Oxu adlı buraxılışdan yalnız qeyri-hökumət və təhsil məqsədləri üçün istifadə edilə bilər. Belə istifadə zamanı nəşrin surəti yalnız ACTFL-in müəlliflik hüququ qeyd edilməklə, bütövlükdə və dəyişdirilmədən çıxarıla bilər.

SEÇKİN SƏVIYYƏ

Seçkin səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar peşəkar, texniki, akademik və ədəbi, müxtəlif janrlarda olan çeşidli mətnləri başa düşə bilirlər. Bu mətnlər aşağıdakılardan biri və ya bir neçəsi ilə tanınır: əhəmiyyətli dərəcədə mücərrədlik, istifadə edilən sözlərin unikalılığı və ya müstəsnaılığı, informasiyanın sıxlığı, mədəni istinadlar və ya struktur mürəkkəbliyi. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar üstüörtülü və kinayəli fikirləri, ahəngi və nəzər nöqtəsini başa düşə bilir və əhəmiyyətli dərəcədə inandırıcı arqumentləri izləyə bilirlər. Həmin səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar mürəkkəb mövzularda gözlənilməz fikir dəyişikliklərini başa düşə bilirlər.

Seçkin səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar spesifik auditoriyalara uyğunlaşdırılmış yazıları və eləcə də dilin bir çox tarixi, regional və danışıq variantlarını başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar yazılı mətnlərin zənginliyini qiymətləndirə bilirlər. Belə oxucular incə və əhəmiyyətli dərəcədə ixtisaslaşmış informasiyanı

çatdırmaq üçün əhəmiyyətli dərəcədə yığcam və az işlənən sözləri və eləcə də mürəkkəb ritorik strukturları başa düşə bilirlər. Belə mətnlər adətən esse həcmində olsa da, bəziləri daha geniş mətnlərdən çıxarış formasında ola bilər.

Seçkin səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar dili mədəni çərçivə daxilində qavrayır və yazıda istifadə edilən nüansları və incə məqamları başa düşə bilirlər. Bununla yanaşı, onlar yazılı dilin bəzi qeyri-standart variantlarını başa düşməkdə bəzən çətinliklərlə qarşılaşırlar.

ÜSTÜN SƏVIYYƏ

Üstün səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar həm tanış olan, həm də tanış olmayan çox müxtəlif mövzularla bağlı və bir çox janrdə tərtib olunmuş mətnləri başa düşə bilirlər. Qavrayış oxuyucunun mövzu ilə tanışlığından asılı olmur və hədəf dildə geniş söz ehtiyatı və mürəkkəb strukturlara bələd olma ilə şərtlənir. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar mətn və ekstralingvistik vasitələrdən nəticələr çıxara bilirlər.

Üstün səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar yığcam, bir çox hallarda ixtisaslaşmış sözlər və mürəkkəb qrammatik strukturlardan istifadə edilən mətnləri başa düşə bilirlər. Belə mətnlərdə arqumentlərdən, əsaslaşdırılmış rəylərdən və fərziyyələrdən istifadə edilir. Bundan əlavə, belə mətnlərdə akademik və peşəkar oxu materiallarında rast gəlinən mücərrəd linqvistik tərkiblərdən də istifadə edilir. Bu qəbildən olan mətnlər adətən əsaslandırılmış və (və ya) analitik xarakter daşıyır və bir çox hallarda mədəni istinadlar ehtiva edir.

Üstün səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar peşəkar, akademik və ya ədəbi xarakterli geniş mətnləri başa düşə bilirlər. Bundan əlavə, onlar ümumən dilin estetik xüsusiyyətlərinə və ədəbi üslublarına bələd olurlar. Lakin mədəni istinadlardan və fərziyyələrdən hərtərəfli istifadə olunan mətnlərin başa düşülməsi bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar üçün çətin ola bilər.

TƏKMİL SƏVIYYƏ

Təkmil səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar real nəqli və təsviri mətnlərdəki əsas fikirləri və yardımçı təfsilatları başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar kontekst vasitələrindən istifadə edərək leksik və struktur bilikləri ilə bağlı çatışmazlıqların öhdəsindən gələ bilirlər. Buna müvafiq olaraq, qavrayış dilin qaydaları (isim / sifət uzlaşması, fellərin yerləşdirilməsi və sair) ilə tanışlığa əsaslanır. Predmetlə tanışlığı olduqda, təkmil səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olan oxuyucu arqumentlərdən ibarət mətnlərdəki müəyyən mənaları başa düşə bilər (məsələn: əsas arqumentin ayırılması).

Təkmil səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar aydın və öncədən təxmin edilə bilən struktura malik mətnləri başa düşə bilirlər. Bu yazılar əsasən mürəkkəb xarakterli olmur və onların mövzusu ümumi maraq tipli realıqla bağlı olur.

Təkmil səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar yeni mövzunu müstəqil olaraq oxuya bilirlər. Onlar zaman əlaqələri, zaman çərçivələri və xronoloji ardıcılığı başa düşmək baxımından standart linqvistik qaydalara lazımı səviyyədə bələd olurlar. Bununla yanaşı, Təkmil səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar bir çox hallarda məsələlərə mücərrəd yanaşma tətbiq edilən mətnlərin oxunmasında çətinlik çəkirlər.

Təkmil yuxarı səviyyə

Təkmil yuxarı səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar istənilən həcmdə adi nəqli və təsviri mətnləri və eləcə də daha mürəkkəb fakt xarakterli materialları tam və asanlıqla başa düşə bilirlər. Onlar xüsusi maraq və ya bilik sahələrində olan arqument xarakterli mətnlərdəki əsas məqamları izləyə bilirlər. Bundan əlavə, onlar mətdə tanış olmayan mövzular və ya vəziyyətlərlə bağlı hissələri də başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar mətdəki faktları müfəssəl qaydada başa düşür və müəllifin nəzərdə tutduğu nəticələri ayırılmağa bilirlər.

Dilin estetik xüsusiyyətlərinə və ədəbi üslublarına bələd olma müxtəlif növlərə aid mətnlərin qavranılmasına imkan verir. Struktur və (və ya) konseptual baxımdan daha mürəkkəb olan mətnlərin oxunulması zamanı yanlış anlamalar baş verə bilər.

Təkmil orta səviyyə

Təkmil orta səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar şəxslərin, yerlərin və əşyaların şərti təsviri kimi adi nəql və təsvir mətnləri və eləcə də keçmiş, indiki və gələcək hadisələr barədə nəql məlumatlarını başa düşə bilirlər. Belə mətnlər dilin yazılı formasının standart linqvistik qaydalarını elə formada əks etdirir ki, oxuyucu oxuyacağı material barədə öncədən təxminlər hasil edə bilər. Oxuyucu əsas fikirləri, faktları və bir çox yardımçı təfsilatları başa düşə bilər. Qavrayış yalnız şərait və predmetlə bağlı biliklərdən deyil, həm də dilin özü ilə bağlı biliklərdən irəli gəlir. Bu alt-səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar struktur və (və ya) konseptual baxımdan daha mürəkkəb mətnlərdən müəyyən mənalara əldə edilməsi ilə bağlı bəzi çətinliklərlə üzləşir.

Təkmil aşağı səviyyə

Təkmil aşağı səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar aydın xarakterli əsas strukturlara malik olan adi nəqli və eləcə də təsviri mətnləri başa düşə bilirlər. Belə mətnlərdə əsasən işlək sözlər və strukturlardan istifadə olunur. Həmin alt-səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar əsas fikirləri və yardımçı təfsilatları başa düşürlər. Qavrayış bir çox hallarda əsasən şərait və predmetlə bağlı biliklərdən irəli gəlir. Daha mürəkkəb mətnlərin başa düşülməsi bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olan oxucular üçün bəzən çətin olur.

ARALIQ SƏVIYYƏ

Aralıq səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar sadə, öncədən təxmin edilə bilən və az əlaqəli mətnlərdəki informasiyanı başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar mətni başa düşmək üçün əsasən kontekst vasitələrindən istifadə edirlər. Mətndəki format onlara tanış olduqda (məsələn hava haqqında məlumat və ya sosial xarakterli elanlar) onlar informasiyanı daha asanlıqla başa düşə bilirlər.

Aralıq səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar elanlar, bildirişlər, onlayn vasitələr və forumlarda yerləşdirilən mətnlərdəki informasiyanı başa düşə bilirlər. Belə mətnlər mürəkkəb xarakter daşımır və təqdimat tərzini öncədən təxmin edilə bilər. Mətnlərdəki üslub az əlaqəli olur və əsasən ayrı-ayrı cümlələr və cümlə qrupları formasında qurulur. Həmin cümlə və cümlə qrupları işlək sözlərdən ibarət olur.

Aralıq səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar sadə və birbaşa xarakterli mətnlərdəki mənalara daha aydın başa düşürlər. Onlar əsasən yaxşı bələd olduqları və gündəlik kontekstdə rast gəlinən ifadələri başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar təfəssilatlı mətnləri bəzən tam başa düşürlər. Bundan əlavə, zaman əlaqələri, zaman çərçivələri və xronologiyaları başa düşmək üçün dil strukturları ilə tanışlıq tələb olunan mətnlərin tam olaraq qavranılması bəzən həmin səviyyədəki oxucular üçün çətin olur.

Aralıq yuxarı səviyyə

Aralıq yuxarı səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar bəsit informasiya ehtiva edən və oxuyucunun şəxsi maraq və ya biliyi ilə bağlı olan şəxsi və sosial mövzulardakı sadə və qısa mətnləri tam və asanlıqla başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar həm də təsvir və nəql ehtiva edən və müəyyən dərəcədə əlaqəli mətnləri başa düşə bilirlər. Bununla belə, söz ehtiyatı, strukturlar və dilin yazı qaydaları üzrə məhdud biliklər bir çox hallarda qavrayışda boşluqların olmasına səbəb olur.

Aralıq orta səviyyə

Aralıq orta səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar bəsit informasiya ehtiva edən və oxuyucunun şəxsi maraq və ya biliyi ilə bağlı olan şəxsi və sosial xarakterli mövzularda qısa və mürəkkəb olmayan mətnləri başa düşə bilirlər. Bununla belə, bəzi hallarda onlar müvafiq mətnləri düzgün başa düşə bilmirlər. Bu alt-səviyyədəki oxu qabiliyyətinə malik olanlar özlərinə tanış olan mövzularda təsvir və nəql ehtiva edən qısa əlaqəli mətnlərdən müəyyən mənalara əldə edə bilirlər.

Aralıq aşağı səviyyə

Aralıq aşağı səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar bəzi sosial və şəxsi ehtiyaclarla bağlı olan, çox sadə və əlaqələndirilmiş mətnlərdəki müəyyən məlumatları başa düşə bilirlər. Bununla belə, bir çox hallarda onlar müvafiq mətnləri düzgün başa düşə bilmirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar həcmdən asılı olmayaraq mətnlərdən məna əldə etməkdə çətinlik çəkirlər.

BAŞLANGİC SƏVIYYƏ

Başlangic səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar əhəmiyyətli dərəcədə kontekstə uyğun olan əsas sözləri və oxşarlıqları və eləcə də şablon xarakterli ifadələri başa düşə bilirlər.

Başlangic səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar otel fakturası, kredit kartı qəbzi və ya hava haqqında məlumatları əks etdirən xəritələr kimi yaxşı bələd olduqları mövzu və ya kontekstdə mövcud olan və eləcə də əhəmiyyətli dərəcədə öncədən təxmin edilə bilən mətnlərdəki bəzi məlumatları başa düşə bilirlər. Bu səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar mənə əldə edə bilmək üçün öncədən malik olduqları biliklər və ekstralinqvistik vasitələrdən (məsələn: hava haqqında məlumatları əks etdirən xəritələrdəki təsvirlər və ya kredit kartı qəbzinin formatı) əhəmiyyətli dərəcədə istifadə edirlər.

Başlangic səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar mətndəki informasiyanı öncədən təxmin edə bildikdə mətni daha yaxşı başa düşürlər. Bu səviyyədə əsas sözlərin, oxşarlıqların və şablon tipli ifadələrin başa düşülməsi qavrayışa şərait yaradır.

Başlangic yuxarı səviyyə

Başlangic yuxarı səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar müxtəlif və əhəmiyyətli dərəcədə kontekstə uyğunlaşdırılmış mətnlərdəki əsas sözləri, oxşarlıqları və eləcə də şablon tipli ifadələri tam və nisbətən asanlıqla başa düşə bilirlər. Müvafiq söz ehtiyatına malik olduqda, onlar vaxt qrafikləri, yol xəritələri və küçə işarələri kimi öncədən təxmin edilə bilən dil və ifadələri başa düşə bilirlər. Başlangic yuxarı səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar adətən kontekst və ya ekstralinqvistik vasitələrin mövcud olduğu və bəsit məlumatların çatdırıldığı qısa və sadə mətnlərdən müəyyən mənalara başa düşə bilirlər.

Başlangic orta səviyyə

Başlangic orta səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar əlifba və ya heca yazı sistemlərindəki hərf və ya işarələri və eləcə də müvafiq olaraq işarə əsaslı dillərdə az sayda işarələri ayırd edə bilirlər. Onlar oxşarlıqlar və alınma sözlər də daxil olmaqla, əhəmiyyətli dərəcədə kontekstə uyğunlaşdırılmış bir çox söz və ifadələri ayırd edə bilirlər. Lakin onlar bir ifadədən çox olan materialları nadir hallarda başa düşürlər. Bir çox hallarda həmin oxuyucuların başa düşməsi üçün təkrarən oxuma zəruri ola bilər.

Başlangic aşağı səviyyə

Başlangic aşağı alt-səviyyədə oxu qabiliyyətinə malik olanlar az sayda hərf, işarə və simvolu ayırd edə bilirlər. Onlar bir çox hallarda kontekstin də yardımı ilə çox işlək sözləri və (və ya) ifadələri başa düşə bilirlər.

Translated and revised by: Kanan Jafarli and Gulshan Gasimova

Əlavə məlumat üçün:

ACTFL Professional Programs

445 Hamilton Avenue, Suite 1104

White Plains, NY 10601

Tel: 914-963-8830

Faks: 914-963-1275

Elektron poçt: professionalprograms@actfl.org

www.actfl.org